

Pasniedzējai dr. Ingai Smirnovai

2020.gada 04.jūnijs

Endokrinoloģija

Gastroenteroloģija

Atbildes uz testa jautājumiem

1. 1.tipa cukura diabēta definīcija¹

Cilvēkiem ar 1. tipa cukura diabētu aizkuņģa dziedzeris *pārtrauc izstrādāt insulīnu*. Bez insulīna glikoze paliek asins plūsmā, jo nespēj iekļūt šūnās. Šūnas nevar izmantot glikozi kā enerģijas avotu un glikoze uzkrājas asinīs.

2. 1.tipa cukura diabēta gadījumā parasti lieto šādus medikamentus:

- ✱ A. Regulāras insulīna injekcijas - pareizā atbilde²
- ✱ B. Glitazonus
- ✱ C. Biguanīdus
- ✱ D. Sulfanilurīnvielas grupas preparātus

3. Cukura diabēta agrīnā diagnostikā ir nozīme:

- ✱ A. Nejauši konstatēts glikozes līmenis venozajā plazmā $>11,1\text{mmol/l}$ un ir cukura diabētam raksturīgie simptomi - pareizā atbilde³
- ✱ B. Tādiem simptomiem kā slāpēm, svīšanai
- ✱ C. Niezei
- ✱ D. HbA1c līmenim virs 6,5%

4. Hipotireozes simptomi, definīcija⁴

Hipotireoze jeb pavājināta vairogdziedzera funkcija ir biežākā no vairogdziedzera slimībām, kad vairogdziedzerī nepietiekamā daudzumā sintezējas vielmaiņai svarīgais hormons tiroksīns.

Pamanāmākie simptomi:

- ✱ Nogurums
- ✱ Miegainība
- ✱ Lēna sirds darbība
- ✱ Pieņemšanās svarā, aizcietējumi, gausāka vielmaiņa

¹ Buklets "KAS IR 1. TIPA cukura DIABĒTS?" - https://www.diabets.lv/uploads/files/images/Sanofi_T1CD_brosura_web.pdf

² Buklets "KAS IR 1. TIPA cukura DIABĒTS?" - https://www.diabets.lv/uploads/files/images/Sanofi_T1CD_brosura_web.pdf

³ Latvijas Diabēta asociācija, Latvijas Endokrinologu asociācija "2.tipa cukura diabēta profilakses, diagnostikas un ārstēšanas vadlīnijas, 2007 - https://www.evisit.eu/files/medinfo/file/421/CD_vadlinijas.pdf

⁴ Latvijas endokrinologu asociācija, "Hipotireoze" - (n.d.). Retrieved June 04, 2020, from <https://www.evisit.eu/lv/organizations/view/141/845>

Simptomi, par kuriem hipotireozes pacienti nereti nesūdzas:

- * Nogurums un miegainība, pie kā var pierast un uztvert kā normu
- * Sausāka āda, trauslāki mati
- * Lēnāka runa, lēnīgums
- * Atmiņas traucējumi
- * Salīgums
- * Nespēks
- * Paaugstināts holesterīna līmenis

5. Nosaukt hipotireozes attīstības riska faktorus!⁵

- * Autoimūnas saslimšanas anamnēzē
- * Galvas vai kakla apstarošana anamnēzē
- * Radioaktīvā joda terapija anamnēzē
- * Kakla pietūkums palielināta vairogdziedzera rezultātā
- * Vairogdziedzera saslimšanas ģimenes anamnēzē
- * Vairogdziedzera funkciju ietekmējošo medikamentu lietošana

6. Hipertireozes definīcija, klīniskie simptomi⁶

Hipertireoze (Tireotoksikoze) ir stāvoklis, vairogdziedzera hormonu pārprodukcijas vai vairogdziedzera šūnu bojājuma ar hormonu izdalīšanu asinsritē.

Hipertireozei raksturīgas sūdzības un simptomi - var imitēt somatoformas veģetovaskulāras distonijas ainu:

- * Sirdsklauves
- * Paātrināta sirds darbība
- * Paaugstināts arteriālais spiediens
- * Struma (palielināts vairogdziedzeris)
- * Pastiprināta uzbudināmība, nervozitāte
- * Miega traucējumi
- * Ķermeņa un roku pirkstu tremors
- * Nogurdināmība
- * Pastiprināta svīšana
- * Novājēšana pie paaugstinātas apetītes fonā
- * Nestabila vēdera izeja
- * Subfebrīla temperatūra
- * Eksoftalms - acs ābola izspiešanās

⁵ Gaitonde, D., Rowley, K., & Sweeney, L. (2012, August 01). Hypothyroidism: An Update. Retrieved June 04, 2020, from <https://www.aafp.org/afp/2012/0801/p244.html>

⁶ Endokrīno slimību agrīna diagnostika bērniem – Vairogdziedzera slimības. Algoritms - <https://ej.uz/vfhtq>

7. Hipertireozei nav raksturīgi šādi simptomi:

- * A. Caureja, svīšana
- * B. Nogurums
- * C. Sirdsklauves un aizdusa
- * **D. Aizcietējums un tūska - pareizā atbilde⁷**

8. Čūlainā kolīta definīcija, klīniskie simptomi⁸

Čūlainais kolīts pieder pie iekaisīgo zarnu slimību grupas, kam raksturīga hroniska iekaisuma reakcija zarnu traktā - skar resno zarnu.

Simptomi:

- * Diareja
- * Asiņošana no zarnu trakta
- * Tenesms - bieža defekācijas vajadzība bez produktīvas fēču izdalīšanās
- * Sāpes vēderā
- * Drudzis un svara zudums (smagākos gadījumos)

9. Krona slimība - definīcija, klīniskie simptomi

Krona slimība⁹ ir hroniska transmūrāla (tāda, kas skar visu orgāna sienīņu) iekaisīgo zarnu slimība, kas var skart jebkuru gremošanas trakta daļu, sākot ar muti un beidzot ar anālo atveri.

Simptomi¹⁰:

- * Biežākas, neformētas vēderizejas
- * Sāpes vēderā
- * Drudzis > 37° pēdējo nedēļu laikā
- * Artalģija, artrīts
- * Irīts (varavīksnenes iekaisums - acs ābola asinsvadu apvalka priekšējā daļa), uveīts (acābola asinsvadu apvalka iekaisums)
- * *Erythema Nodosum* (zemādas taukaidu iekaisums)
- * Anāli bojājumi (fisūras, fistula, abscesi)
- * *Pyoderma gangrenosum* (strutaini iekaisumi)
- * *Stomatitis aphthosa* (mutes gļotādas iekaisums)

⁷ Endokrīno slimību agrīna diagnostika bērniem – Vairogdziedzera slimības. Algoritms - <https://ej.uz/vflq>

⁸ Dawarte, H., Vašuka, E., Dobelniece, L., Žaļižko, P., Skuja, V., Derovs, A., & Lejnīks, A. (n.d.). Antibakteriālā terapija pacientiem ar čūlaino kolītu un Krona slimību: Sešu gadu pieredze divās Latvijas universitātes slimnīcās. Retrieved June 01, 2020, from <https://www.rsu.lv/zinatniskie-raksti/antibakteriala-terapija-pacientiem-ar-culaino-kolitu-un-krona-slimibu-sesu-gadu>

⁹ Dawarte, H., Vašuka, E., Dobelniece, L., Žaļižko, P., Skuja, V., Derovs, A., & Lejnīks, A. (n.d.). Antibakteriālā terapija pacientiem ar čūlaino kolītu un Krona slimību: Sešu gadu pieredze divās Latvijas universitātes slimnīcās. Retrieved June 01, 2020, from <https://www.rsu.lv/zinatniskie-raksti/antibakteriala-terapija-pacientiem-ar-culaino-kolitu-un-krona-slimibu-sesu-gadu>

¹⁰ Geab. (n.d.). Vadlīnijas - Iekaisīgas zarnu slimības. Retrieved June 04, 2020, from <https://www.gastroenterologs.lv/lv/vadlinijas/iekaisigas-zarnu-slimibas.html>

10. Kairinātu zarnu sindroms - definīcija, klīniskie simptomi¹¹

Kairinātu zarnu sindroms ir palielināts zarnu jutīgums (hipersensitivitāte).

Klīniskie simptomi:

- ✱ Vēdersāpes - pastiprinās tad, kad ir vēdera izejas traucējumi (caureja vai aizcietējumi)
- ✱ Zarnu darbības (vēdera izejas) traucējumi
- ✱ *Netiešas sūdzības*: hroniskas muguras sāpes, galvassāpes, sāpes sirds apvidū, urinēšanas traucējumi, psihoneiroloģiskas sūdzībām, izteikts nespēks

Svarīgi! - minētie simptomi tiek attiecināt uz kairināto zarnu sindromu, ja mūsdienu medicīnā izmantojamās izmeklēšanas metodes *neļauj atrast organiskus kuņģa-zarnu trakta bojājumus*.

11. Meteorisms - definīcija, klīnika, ārstēšana

Meteorisms¹² ir pastiprināta gāzu uzkrāšanās zarnās.

Klīnika¹³:

- ✱ Purkšķināšana
- ✱ Gāzu izvadīšana
- ✱ Sāpes, krampji vai kamola sajūta vēderā
- ✱ Pilnuma vai spiediena sajūta vēdera (vēdera uzpūšanās)
- ✱ Vērojama vēdera izmēra palielināšanās (gāzu aizturēšana)

Ārstēšana¹⁴ - atkarīga no meteorisma cēloņa (funkcionāls, zarnu obstrukcijas, ileus, kairināto zarnu sindroms).

- ✱ Ēšanas dienasgrāmatas rakstīšana
- ✱ Meteorismu izraisošo produktu izslēgšana no ēdienkartes
- ✱ Izvairīšanās no pārēšanās - tiek rekomendētas 4-7 mazas ēdienreizes dienā
- ✱ Ēst lēni, lai “nesarītos” gaisu
- ✱ Nedzert ēšanas laikā vai uzreiz pēc tās
- ✱ *Vīspārīgas rekomendācijas*: Nekošlāt košļājamo gumiju, nedzert šķidrumu no salmiņa, nelietot saldinātos dzērienus, uzturā nelietot sūkājamās konfektes.
- ✱ *Izvairīšanās no noteiktiem pārtikas produktiem*: pupas, lēcas, augļi, dārzeņi (burkāni, kāposti, briseles kāposti, žāvētas plūmes un aprikozes), piena produkti, glutēnu saturoši produkti.
- ✱ Fiziskā aktivitāte!

¹¹ *Vēlreiz par kairinātu zarnu sindromu. (n.d.). Retrieved June 04, 2020, from <https://www.doctus.lv/2011/11/velreiz-par-kairinatu-zarnu-sindromu>*

¹² *Meteorisms – simptoms kam nopietnākam. (n.d.). Retrieved June 04, 2020, from <https://www.doctus.lv/2012/6/meteorisms>*

¹³ *Gas and gas pains. (2020, March 03). Retrieved June 04, 2020, from <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/gas-and-gas-pains/symptoms-causes/syc-20372709>*

¹⁴ *Zhang, L. (2020, April 27). Meteorism (Tympanites). Retrieved June 04, 2020, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK430851/>*

12. Melēna, dispepsija, vomitus, nausea. Aprakstīt katru simptomu!¹⁵

Melēna¹⁶ - melni, darvai līdzīgi izkārnījumi kuņģa vai zarnu asiņošanas gadījumā, izteikta smaka, var būt spīdīga vai ķepīga.

Dispepsija¹⁷ - gremošanas traucējums; zšķir atkarībā no izraisītājcēloņa: *acida, anacida, atonica, biliosa, enzimatīva, gaseosa, gastrica, gastrointestinalis, habitualis, infantum, inflammatoria, nervosa, parenteralis, physiologica, putrescens, toxica, urokinetica*.

Izpaužas kā griezīgas vai dedzinošas sāpēs kuņģī, gāzu uzkrāšanās, grēmas, slikta dūša, vemšana, atraugošanās.

Vomitus¹⁸ - vemšana, krampjaina kuņģa vārtņieka slēdzējmuskuļa saraušanās un izejas no kuņģa uz tievo zarnu noslēgšanās, kuņģa antiperistaltika, kuņģa saturs tiek izvadīts ārā pa barības vadu; vemšanas brīdī spēcīgi saraujas vēdera priekšējās sienas muskuļi, kas spiež uz kuņģi un palīdz to iztukšot.

Nausea¹⁹ - šķebcināšana, nelaba dūša; diskomforts vēdera apvidū ar sajūtām, ka sāksies vemšana; var būt bez vemšanas, dažkārt to pavada arī vemšana.

Attēls: “Zaļš ar Nelabumu, Zils ar Skumjām”²⁰

¹⁵ Rudzītis, K., & Strautiņš, I. (2005). *Terminologia medica: Latīņu-latviešu medicīnas terminu vārdnīca*. Rīga: Nacionālais apgāds.

¹⁶ *Melena - What You Need to Know*. (n.d.). Retrieved June 04, 2020, from <https://www.drugs.com/cg/melena.html>

¹⁷ *Dyspepsia: What It Is and What to Do About It*. (2010, December 15). Retrieved June 04, 2020, from <https://www.aafp.org/afp/2010/1215/p1459.html>

¹⁸ *Vemšana*. (2019, November 07). Retrieved June 04, 2020, from <https://lv.wikipedia.org/wiki/Vem%C5%A1ana>

¹⁹ *Nelabums*. (2018, July 27). Retrieved June 04, 2020, from <https://lv.wikipedia.org/wiki/Nelabums>

²⁰ *Migraine Art Gallery: Green with Nausea, Blue with Sadness*. (2019, September 13). Retrieved June 04, 2020, from <https://migraineagain.com/green-with-nausea-painting/>